

Norges Bank
Postboks 1179 Sentrum
0107 OSLO

Brevet sendes kun per e-post
NBO-Real@norges-bank.no

Oslo, 7. september 2021

Utredning om en utvidelse av Norges Banks rolle som oppgjørsbank i forbindelse med realtidsbetalinger

Innledning

Vi viser til høringsbrev av 4. juni 2021 vedrørende en utredning om utvidelse av Norges Banks rolle som oppgjørsbank. SpareBank 1 Utvikling gir denne høringsuttalelsen på vegne av alle SpareBank 1-bankene.

SpareBank 1-alliansen er et norsk banksamarbeid organisert gjennom de felleseide selskapene SpareBank 1 Utvikling DA og SpareBank 1 Gruppen AS med deres datterselskaper, i tillegg til flere andre direkte eide selskaper av SpareBank 1-bankene.

Alliansen består av 14 selvstendige banker: SpareBank 1 Gudbrandsdal, SpareBank 1 Hallingdal Valdres, SpareBank 1 Helgeland, SpareBank 1 Lom og Skjåk, SpareBank 1 Modum, SpareBank 1 Nord-Norge, SpareBank 1 Nordmøre, SpareBank 1 Ringerike Hadeland, SpareBank 1 SMN, SpareBank 1 SR-Bank, SpareBank 1 Søre Sunnmøre, SpareBank 1 Sørøst-Norge, SpareBank 1 Østfold Akershus og SpareBank 1 Østlandet. SpareBank 1 er med dette Norges nest største, og Nordens syvende største bank- og finansgruppering målt etter forvaltningskapital.

SpareBank 1 har vært representert i referansegruppen for informasjon og drøftinger av sentrale problemstillinger i Norges Banks prosjekt NBO Real. I viktige forbedringer av norsk betalingsinfrastruktur har SpareBank 1 hatt en sentral rolle med hensyn til utvikling, testing og pilotering. Det gjelder blant annet Straks 2.0 og det pågående arbeidet i regi av bank- og finansnæringens infrastrukturselskap Bits AS (Bits) med å oppdatere systemene til mer moderne meldingsstandarder for straksbetalinger. I samarbeid med andre banker har SpareBank 1 også bidratt i utviklingen av realtidsbaserte person til person-betalinger («vennebetalinger») i Vipps.

Oppsummering

Vi ønsker at Norges Bank innleder forhandlinger med den europeiske sentralbanken (ECB) om en deltakeravtale med mål om en tilknytning til Eurosystemets «TARGET Instant Payment Settlement»-løsning (TIPS).

Vi mener at velfungerende løsninger for realtidsbetalinger hvor betalingstjenester sikrer at mottaker får pengene direkte inn på konto sekunder etter at betalingen er igangsatt - uansett tidspunkt på døgnet og hver dag hele året, vil bli den nye normalen for et fremtidig effektivt betalingssystem.

For å sikre framdriften i moderniseringen av den norske betalingsinfrastrukturen og utviklingen av realtidsbetalinger er det avgjørende at Norges Bank utvider sin rolle som oppgjørsbank ved å etablere en egen infrastruktur for realtidsbetalinger. Vi mener dette best kan skje som et samarbeid med andre sentralbanker i Europa ved en tilknytning til TIPS, dog slik at en beslutning om en tilknytning tas etter forhandlinger med ECB om en deltakeravtale og en vurdering av denne.

Ved en eventuell beslutning om å innlede forhandlinger med ECB om en deltakeravtale deltar SpareBank 1 gjerne i drøftinger med Norges Bank underveis i slike forhandlinger.

Nedenfor gis synspunkter på de tema som Norges Bank etterspør i høringsbrevet.

«Generelle synspunkter»

I høringsbrevet gjengis flere muligheter for og bruk av realtidsbetalinger som kan gi samfunnsmessige gevinster i flere typer betalingssituasjoner.

Vi tror gevinstpotensialet ved bruk av realtidsbetalinger er særlig stort for de tilfeller en selger eller tjenestetilbyder i dag er henført til å sende fakturaer etter utlevering av varen eller tjenesteutførelsen. Over tid har næringslivet trolig måtte innrette seg etter en slik ordning som en del av de alminnelige rammevilkårene for å drive næringsvirksomhet i situasjoner hvor kontanter og betalingskort ikke har vært et aktuelt alternativ. Denne betalingsformen representerer en de facto gratis usikret kreditt. Løsningen medfører kostnader til fakturahåndtering og økonomioppfølging. For selger vil ytelse av kreditt innebære økt behov for likviditet og økte muligheter for tap som følge av betalingssvikt hos kjøper.

Nye internasjonale rammeverk for betaling direkte fra konto (som for eksempel SEPA Request-to-Pay) bygget på en realtidsbetalingsinfrastruktur legger til rette for mer effektive og billigere transaksjoner. Endelig oppgjør vil på denne måten skje samtidig med utlevering av varen eller tjenesteutførelsen slik situasjonen ville vært ved betaling med kontanter. I de tilfeller en slik betalingsform erstatter bruk av fakturaer vil selgerens kredittrisiko elimineres. Et eksempel på en stor bransje som vil kunne ha nytte av dette er

håndverksbedrifter som gjerne leverer tjenestene først og får betalt senere. Det er i utgangspunktet ingen grunn til at det skal gå mange uker mellom at oppdraget er ferdig til pengene kommer inn på konto.

For kortbetalinger vil betalingstransaksjoner i dag kunne strekke seg ut over flere timer og dager. I utgangspunktet er det ingen prinsipielle grunner som hindrer norske BankAxept å bli et av de første realtidsbaserte kortløsningene i verden, og med det tilføre ytterligere merverdi til norske betalere og betalingsmottakere. Et slikt grep vil kunne redusere risikoen for at internasjonale aktører blir så dominerende at det blir krevende å ivareta norske samfunnsmessige interesser i sentrale deler av betalingssystemet.

Vi vil også peke på noen grunnleggende forhold som trekker i retning av en ny normal for et effektivt betalingssystem hvor realtidsbaserte betalingstjenester i kundegrensesnittet bygger på en sentralbankstyrt plattform for realtidsbetalinger med løpende oppgjør mellom bankene i sentralbankpenger.

Pengers viktigste funksjon er som byttemiddel for varer og tjenester. Her spiller som kjent kontantene en stadig mindre rolle. I dag skjer de aller fleste vanlige betalinger med bankinnskudd (kontopenger) som overføringer mellom kundekontoer i bankene. En helt sentral egenskap ved kontanter som kontopenger ikke har er at de gir umiddelbart og endelig oppgjør. Realtidsbetalinger hvor mottaker får pengene på konto få sekunder etter at en betaling er igangsatt vil gjenskape denne egenskapen ved kontanter. I interbanksystemet vil situasjonen med et umiddelbart og endelig oppgjør først kunne oppnås ved at realtidsbetalingene gjøres opp enkeltvis og direkte i sentralbanken.

I dag blir en stor del av betalingene mellom norske bankers kunder sendt til banknæringens felles interbanksystem Norwegian Interbank Clearing System (NICS) slik at hver bank får en samlet gjelds- eller fordringsposisjon mot de andre deltakerbankene. Bankens posisjoner blir gjort opp i Norges Bank oppgjørssystem (NBO) ved at penger blir overført mellom deltakerbankenes kontoer her. Ved å sende mange små betalinger til en avregningsentral minsker belastningen på det tekniske (oppgjørssystemet) ettersom det blir færre transaksjoner å håndtere. Med den teknologiske utviklingen er det i dag ikke lenger noen begrensninger eller merkostnader forbundet med å gjøre opp hver enkelt kundebetaling hver for seg i realtid selv med store volumer av betalinger.

Ved å gjøre opp hver enkelt kundebetaling hver for seg i realtid i sentralbanken vil betalingssystemet kunne forenkles fordi bankene ikke lenger behøver å gå veien om en avregningsentral. Færre ledd vil blant annet kunne redusere den operasjonelle risikoen i betalingssystemet og automatisk eliminere kredittrisikoen mellom deltakerne i systemet.

Vi ser få eller ingen prinsipielle innvendinger mot en ny realtidsbasert betalingsinfrastruktur i Norge hvor dagens behandling av alle transaksjoner i NICS avvikles og

erstattes med et system tilbudt av Norges Bank slik at betalinger gjøres opp direkte i sentralbanken.

Vi tror ikke dette er et spørsmål om alle pengeoverføringer trenger å gjøres opp umiddelbart og endelig. Det har simpelthen formodningen mot seg at det i Norge vil være effektivt med flere løp for pengeoverføringer som ender med at bankene gjør opp seg imellom ved å overføre penger mellom hverandres kontoer i Norges Bank. Vi mener dette snarere handler om hvordan bankene i tett samarbeide med Norges Bank bør realisere en ny og nødvendig virkelighet på den mest kostnadseffektive måten.

Etableringen av en nøytral plattform i sentralbanken for direkte oppgjør av alle typer betalinger vil være det endelige grepet som omgjør penger i fysisk form til «fullverdige» digitale penger ved at egenskapen med umiddelbart og endelig oppgjør gjenskapes. En leveranse av en vare eller en tjeneste og oppgjøret for den kan skje simultant.

«Hva som skal til for å sikre at felles infrastruktur for realtidsbetalinger videreutvikles for å støtte alle relevante betalings situasjoner i tråd med ulike kundegruppers behov?»

Vi deler Norges Banks ønske om ytterligere fart i utviklingen innenfor realtidsbetalinger selv om det ikke er et mål i seg selv at omfanget av realtidsbetalinger er stort.

Vi mener at en langt bedre utvikling innenfor realtidsbetalinger best kan påskyndes ved at Norges Bank definerer konkrete mål og forventninger for utviklingen av kunderettede realtidstjenester. Det ligger som kjent stor kraft i en tydelig retning hvor «alle vet hvor de skal, når de skal være der, hvorfor – og at alle vet om de er på riktig vei». Hvor gode de kunderettede betalingstjenestene er avhenger med andre ord bare til en viss grad av hvilke muligheter den felles underliggende infrastrukturen gir. Med denne erkjennelsen tror vi at en tydelig retning for realtidsbetalinger i Norge vil bidra sterkt til økt bruk og utvikling av nye kunderettede realtidsbetalingstjenester. I dag er ambisjonsnivået fragmentert og utydelig med påfølgende konsekvenser for opplevde forpliktelser og samarbeid i banknæringen.

I kraft av Norges Banks ansvar for å fremme finansiell stabilitet og et effektivt og sikkert betalingssystem er det naturlig at Norges Bank forvalter et målbilde for realtidsbetalinger, herunder for forbedringer og videre utvikling av kunderettede realtidstjenester. I denne sammenheng viser vi til at ECB i september 2020 etablerte en «Retail Payments Strategy for the EU» - « ...that aims to further develop the European payments market, so Europe can fully reap the benefits of innovation and opportunities that come with digitisation». Vårt inntrykk er at strategien er svært ambisiøs, og at den nå følges av kraftfulle initiativ – med gode utsikter til å kunne realiseres. Vi hitsetter følgende sitat fra ECB-dokumentet “The Eurosystem’s retail payments strategy”: «The Eurosystem has put in place a comprehensive retail payments strategy to promote European retail payment solutions

that are safe and efficient for society as a whole and to meet the rising challenges to European sovereignty in the payments market. The main elements of this strategy are the development of a pan-European solution for payments at the point of interaction that is governed at the European level, the full deployment of instant payments, the improvement of cross-border payments beyond the EU, and support for innovation and digitalisation and for a European ecosystem for payments.”

Til ovennevnte kan anføres at vi ser en kraftfull endring internasjonalt med å lage både kort- og kontobetalingsløsninger for formidling av informasjon, betalinger og oppgjør i sanntid. En slik utvikling åpner for at det kan lages raskere og billigere løsninger for grensekryssende betalinger som vil dekke en betydelig andel av det totale antallet betalinger overfor utlandet. Det er således et selvstendig poeng at våre egne nasjonale infrastruktureler må tilpasses en slik utvikling.

Behovet for at Norges Bank tar en større rolle i fastsettelsen og oppfølgingen av et måbilde for realtidbetalinger må også ses i sammenheng med at det kunderettede laget i betalingsinfrastrukturen må betraktes som to-delt; (1) Kunderettede systemer og bankens egne systemer. Disse ligger i den enkelte bank. Her konkurrerer aktørene om kundene gjennom ulike applikasjoner og grensesnitt (2) Bankenes øvrige felles systemer, avtaler og regelverk som gjelder mellom alle banker som er tilsluttet infrastrukturen. Denne felles «kunderettede infrastrukturen» samarbeider bankene om gjennom bank- og finansnæringens infrastrukturellselskap Bits. Denne infrastrukturellen vedlikeholdes og videreutvikles dermed av banknæringen selv.

Den underliggende infrastrukturen som det samlede kunderettede laget bygger på består i dag av bankenes felles avregningssystem NICS og Norges Banks oppgjørssystem NBO.

Det følger av ovennevnte at ytterligere fart i utviklingen av de kunderettede realtidstjenestene fordrer endringer i «mellomlaget» for betalingsinfrastrukturen. For at realtidbaserte betalingstjenester skal bli mer tilgjengelig på andre områder enn vennebetalinger (særlig for bedrifter og offentlig sektor), er det vår oppfatning at grepene må bli langt mer kraftfulle her.

Trolig vil det for eksempel ta lang tid før bruken av realtidbetalinger får utbredelse i butikker og i andre betalingssituasjoner der betalingene i dag gjennomføres med betalingskort med mindre innretningen endres slik at mottaker får pengene direkte inn på konto sekunder etter at betalingen er initiert med et kort.

Vi har også liten tro på at en inkludering av en betalingsidentifikator vil medføre noen stor økning i at andre typer bedriftsbetalinger vil gjennomføres i realtid. Her må snarere felleløsningene knyttet til kontobetalinger endres slik at det blir mulig for bedriftene å fremme en betalingsanmodning med nødvendige salgsdokumentasjon, og hvor mottaker

samtidig kan få pengene direkte inn på konto sekunder etter at betalingen er godkjent av kunden - 24/7/365.

Det er trolig bare en felles infrastruktur for realtidsbetalinger som kan sikre den mest effektive ivaretagelse av alle betalingssituasjoner i tråd med ulike kundegruppers behov. Vi tror tydelige konkrete mål og forventninger for utviklingen av kunderettede realtids-tjenester fra Norges Bank vil stimulere til utvikling og økt bruk av nye kunderettede realtidsbetalingstjenester ettersom dette vil gi en klar retning og føring for prioriteringer i Bits' arbeide. Bankene vil med dette i større grad komme til enighet om og gjennomføre nødvendig utvikling av infrastrukturen.

«I hvilken grad konkurranseforholdene i betalingsformidlingen og eventuelle motstridende interesser mellom aktørene svekker insentivene for og hemmer utviklingen av felles infrastruktur i privat regi»

Vi deler Norges Banks vurdering av at utviklingen i teknologi og markedsstruktur de siste årene har gjort at betalingstjenester i større grad er blitt en arena for konkurranse. Dette henger trolig sammen med at kontakten med kundene gjennom betalingstjenester har fått betydelig økt strategisk viktighet.

Som tidligere nevnt krever produksjon av betalingstjenester samarbeid og «dugnadsånd» mellom konkurrerende enheter. I Norge har bankene tradisjonelt funnet sammen om gode fellesløsninger for betalingssystemet. I likhet med Norges Bank oppfatter vi likevel at insentivene til å bidra til utviklingen av fellesløsninger nå er svekket. Utover de årsaksforhold som Norges Bank påpeker vil vi fremheve tre forhold som kan ha bidratt til dette.

For det første er det en langt større andel utenlandske banker som opererer i Norge enn det var for 20-30 år siden. Disse bankenes fokus og prioriteringer i det enkelte landområde vil naturlig nok kunne avvike fra norske banker som gjerne også har sitt hovedmarked i Norge. Vi tror dette i vesentlig grad kan ha bidratt til økt fragmentering, og at utviklingen av felles infrastruktur går langsommere enn hva som er nødvendig for å opprettholde og videreutvikle et effektivt betalingssystem.

For det andre preges banknæringen av at bankene er involvert i vesentlige investeringsprogrammer og utviklingsprosjekter med påfølgende IT-endringer. Flere av disse prosjektene har sammenheng med regulatoriske krav som treffer betalingsområdet. Eksempler på dette er etterlevelse av PSD2, tiltak for å styrke sikkerheten, svindeldeteksjon, bekjempelse av hvitvasking og terrorfinansiering, ivaretagelse av personvern etter GDPR-rammeverket, mv. Brorparten av endringsprosjektene er likevel drevet av økt digitalisering, og en omfattende (og avgjørende viktig) omlegging av bankenes forretningsmodeller. I vurderingen av nødvendig utviklings- og tilpasningsbehov vil utvikling av felles betalingsinfrastruktur derfor kunne bli nedprioritert.

For det tredje kan kunde verdien av ytterligere effektivisering av selve pengeoverføringen oppfattes som noe begrenset. Norge har lenge ligget i front med digitalisering av betalingssystemer og fellesløsninger som muliggjør effektiv gjennomføring av kort- og kontobetaling uavhengig av i hvilken bank betaler og mottaker har sine kontoer. Derfor vil personer eller bedrifter i mange tilfeller ikke reflektere over nytten før realitetene oppdages gjennom konkrete opplevelser. Utbredelsen og bruk av flere kundeløsninger som for eksempel BankAxept debetkort og elektronisk faktura er i verdensklasse på begge sider av betalingstransaksjonen. For bankene er det sentralt at kundene opplever enkle, intuitive og trygge betalingsløsninger. Dette medfører trolig at denne delen ved betalingsfunksjonaliteten vektlegges i forbedrings- og nyutviklingsarbeidet fremfor utvikling av effektive og attraktive realtidsbetalingstjenester.

Med utgangspunkt i ovennevnte mener vi det er avgjørende at Norges Bank tar en sentral rolle i moderniseringen av den norske betalingsinfrastrukturen og utviklingen av realtidsbetalinger. Dette bør strekke seg utover en eventuelt utvidet rolle som oppgjørsbank hvis Norge i fremtiden skal ha et betalingssystem som er minst like sikkert og effektivt som i land vi sammenlikner oss med samtidig som norske samfunnsmessige interesser i betalingssystemet ivaretas.

«Om en utvidelse av Norges Banks operative ansvar som oppgjørsbank er en hensiktsmessig organisering av infrastrukturen for realtidsbetalinger som et kollektivt gode»

Etter vår vurdering vil en utvidelse av Norges Banks operative ansvar som oppgjørsbank, dit hen at NICS Real erstattes med en infrastruktur tilbudt av sentralbanken, være den mest hensiktsmessige organiseringen av infrastrukturen for realtidsbetalinger.

NBO benyttes i dag til blant annet satsvise oppgjør mellom bankene av posisjoner fra de kunderettede betalingstjenestene. Den nye felles interbank-infrastrukturen for realtidsbetalinger som kom i 2020 (NICS Real) er i realiteten et system for løpende avregninger med fortsatt satsvise oppgjør mellom bankene. Betalingsmottaker får pengene samtidig som bankene har sikret oppgjøret seg imellom. Ved å gjøre opp hver enkelt kundebetaling hver for seg i realtid i sentralbanken vil betalingssystemet kunne forenkles fordi bankene ikke lenger behøver å gå veien om en avregningsentral. Færre ledd vil blant annet kunne redusere den operasjonelle risikoen i betalingssystemet og automatisk eliminere kredittrisikoen mellom deltakerne i systemet.

Som tidligere nevnt vil det neppe være effektivt med flere løp for pengeoverføringer som ender med at bankene i Norge gjør opp seg imellom ved å overføre penger mellom hverandres kontoer i Norges Bank. Oppgjøret i Norges Bank er navet i betalingssystemet, og det er sentralbankens oppgave å sørge for at det er effektivt og pålitelig. Med denne overordnede organiseringen vil det legges til rette for en utvikling hvor hele det norske

betalingssystemet bygger på én felles underliggende infrastruktur som er sikker, rask og har lave kostnader.

«Viktigheten av at enkelttransaksjoner gjøres opp i realtid i sentralbankpenger for videreutvikling av effektive betalingstjenester»

Som Norges Bank påpeker trekker samfunnsutviklingen i retning av at oppgjør i sentralbankpenger gjøres tilgjengelig døgnet rundt, også i helger og på helligdager. Flere sentralbanker har da også etablert egne infrastrukturer for realtidsbetalinger hvor enkelttransaksjoner gjøres opp i sentralbankpenger kontinuerlig gjennom hele døgnet. En videreutvikling av dagens løsning for oppgjør av realtidsbetalinger i Norges Bank vil innebære at banknæringen videreutvikler sin Straksløsning, og at ansvarsdelingen mellom Norges Bank og banknæringen videreføres. Norges Bank vil da måtte fortsette sitt arbeide for å bedre realtidsbetalinger gjennom tilsyns- og overvåkingsarbeidet.

I interbanksystemet vil situasjonen med et umiddelbart og endelig oppgjør først kunne oppnås ved at realtidsbetalingene gjøres opp enkeltvis og direkte i sentralbanken. Som sådan har det imidlertid trolig begrenset opplevd viktighet at enkelttransaksjoner gjøres opp i realtid i sentralbankpenger ettersom dagens Straksløsning med løpende avregning allerede sikrer at betalingsmottaker får pengene samtidig som bankene har sikret oppgjøret seg imellom.

Dersom Norges Bank ikke utvider sitt operative ansvar som oppgjørsbank innen realtidsbetalinger introduseres imidlertid en stor usikkerhet i utviklingen det norske betalingssystemet. I arbeidet med å forbedre og videreutvikle kunderettede realtidsbetalingstjenester fornekter vi at det vil ligge betydelig innsats og kostnader i å utvikle NICS Real slik at norske kort- og kontobetalinger i fremtiden kan behandles der. Ditto for grensekryssende realtidsbetalinger. Sammenholdt med at ansvarsdelingen mellom Norges Bank og banknæringen videreføres vil det kunne begrense effektiviseringen av betalingsformidlingen og øke avhengigheten til store internasjonale aktører på betalingsområdet i Norge. For å holde tritt med utviklingen vil bankene i større grad enn tidligere måtte komme til enighet om og gjennomføre nødvendig utvikling av infrastrukturen. Som tidligere anført ligger ikke forholdene til rette for dette.

Dagens NBO og bankenes avregningssystem er svært godt utviklet og bidrar til at Norge har solide interbanksystemer som kan håndtere store volumer og store beløp. Ved at hver bank får en samlet gjelds- eller fordringsposisjon mot de andre deltakerbankene før penger blir overført mellom bankenes kontoer i Norges Bank reduseres bankens likviditetsbehov. En større rolle for Norges Bank som operatør i betalingssystemet vil medføre at det ikke lenger er behov for avregning av realtidsbetalinger før bankenes mellomværende gjøres opp i NBO. NICS Real vil dermed avvikles. Vi legger til grunn at Norges Bank har gjort en vurdering av at det ikke er noen selvstendige og vesentlige behov

for mekanismen med «løpende avregning, faste oppgjør i Norges Bank» kontra «løpende oppgjør i Norges Bank». Vi tror det likevel vil være tjenlig at Norges Bank i fortsettelsen eksplisitt stadfester en slik vurdering, eventuelle negative konsekvenser og håndteringen av disse.

«Fordeler og ulemper for bankene ved en overgang til og deltagelse i TIPS»

EU-kommisjonen og ECBs ambisiøse mål og tiltak for å øke tilgjengeligheten og brukervennligheten for realtidsbetalinger i euro vil sammen med allerede vedtatt svensk og dansk tilknytning høyst sannsynlig øke bruken av ECBs flervaluta-infrastruktur for realtidsbetalinger – TIPS, vesentlig. Vi deler Norges Banks oppfatning av at dette styrker muligheten for at TIPS blir den dominerende plattformen for realtidsbetalinger i Europa, og at en tilknytning til TIPS er en mer aktuell løsning enn å anskaffe et eget system.

Fordelene for bankene ved en overgang til og deltagelse i TIPS vil være at denne plattformen vil fungere som en robust og fremtidsrettet infrastruktur for realtidsbaserte betalingstjenester. Gjennom at Norges Bank samarbeider med andre sentralbanker i Europa vil norske banker indirekte bli en del av et kraftfullt interessefellesskap for å skape bedre tjenester til kunder og forenkle verdikjedene for realtidsbetalinger i inn- og utland. Et slikt interessefellesskap vil også kunne håndtere felles utfordringer knyttet til for eksempel anti-hvitvasking og svindeldeteksjon på en god måte.

En overgang til og deltagelse i TIPS vil sikre at norske løsninger utvikles i tråd med god internasjonal praksis. Vi forstår at banker som har tilstedeværelse i andre europeiske land allerede vil kunne ha tilgang til TIPS for de valutaer som er omfattet. Det vil derfor skape en mer nøytral og sikker modell hvis Norges Bank knytter seg til TIPS.

Vi har oppfattet at TIPS er utviklet for å være en «lean» løsning hvor transaksjoner i alle valutaer teknisk behandles likt uten mange nasjonale tilpasninger. Videre har ECB etablert et omfattende regime med formelle prosesser for endringshåndtering og styring av systemet. Om det oppstår en uenighet som ikke blir løst gjennom behandling i ulike drøftingsfora og eskaleringsnivåer vil endelig beslutning fattes av The Governing Council i ECB.

Den største ulempen for norske banker vil i utgangspunktet være knyttet til at det, før det er ført forhandlinger om en deltakeravtale, ikke vil være grunnlag for å konkludere endelig på hvor mye ECB er villig til å tilpasse systemet til viktige norske behov. Ved en eventuell beslutning om å innlede forhandlinger med ECB om en deltakeravtale vil det derfor være sentralt at Norges Bank innleder drøftinger med norske banker hvor ulemper for bankene, og viktigheten av at disse utlignes, klargjøres.

Vi legger til grunn at det i utgangspunktet ikke vil være hensiktsmessig å introdusere særnorske brukerbehov som vil komplisere, eller på annen måte skape ulemper for TIPS-

løsningen. Det som er gode nok løsninger for banker i andre land bør også være det for banker i Norge. PSD2-regelverket som regulerer betalingsformidlingen i EU og EØS har på en kraftfull måte tydeliggjort behovet standardisering for å sikre måloppnåelse.

Gjennom referansegruppen for Norges Banks prosjekt NBO Real Bank har deltakerne gitt innspill til funksjoner som kan bidra til utvikling av effektive og sikre betalingstjenester for kundene. Vi forstår at Norges Bank via informasjonsinnhenting om TIPS har fått informasjon om at ECB har vurdert å tilpasse TIPS til denne type funksjoner. Noen tilpasninger er beskrevet i konkrete endringsbeskrivelser, mens andre er fremdeles er under utredning.

På den annen side antar vi det vil være viktig at Norge kan delta i regimet med formelle prosesser for endringshåndtering og styring av systemet på likeverdige vilkår som øvrige deltakere – slik at tilstrekkelig nasjonal styring og kontroll oppnås. Videre vil det trolig være viktig for banker som tilbyr private oppgjørstjenester overfor andre banker at de har mulighet til å videreføre nøkkelfunksjonalitet for dette.

Et annet forhold som trolig bør hensyntas i den videre utredning omfatter betalinger i valuta som vi forstår vil belastes konto i Norges Bank. Dette vil medføre valutavekslinger, og en agio som tilfaller den part som setter valutakursen. I dag tilfaller dette den enkelte bank. I en eventuell overgang til TIPS må det trolig etableres fordelingsmekanismer for dette. Videre kan en overgang til TIPS og kontinuerlig oppgjør for realtidsbetalinger ha en likviditetseffekt for bankene og betydning for bankenes løpende beredskap.

En eventuell omlegging til TIPS vil kreve tilrettelegging med tilhørende ressursinnsats for bankene. Vi har stor tillit til at Norges Bank vil tilrettelegge for en eventuell gjennomføring av dette på en god måte.

«Betydningen en tilknytning til en infrastruktur hos en sentral europeisk aktør (ECB) kan ha for sikring av felles standarder og utvikling av effektive, sikre og fremtidsrettede realtidsbaserte betalingstjenester i Norge»

Bare i Norden er det i dag ni forskjellige avregningssystemer, betydelig innslag av foreldede betalingsplattformer, forskjellige betalingsløsninger avhengig av markedsspesifikke krav i de ulike landene og flere overlappende produkter på tvers av landegrensene. Dette bidrar til barrierer og kompleksitet ved ordinær forretningsvirksomhet. Hvis Norge ikke deltar i det europeiske samarbeidet om realtidsbetalinger, er det stor risiko for at løsninger i Norge ikke blir harmonisert med nyvinninger innen realtidsbetalinger i Europa.

ECBs mål er at TIPS skal bli kjernen i betalingssystemet for realtidsbetalinger i hele Europa. TIPS skal gi innovasjon og bruk av realtidsbaserte betalingstjenester, og på den måten bidra til at slike tjenester blir effektive og sikre, og får bred utbredelse i Europa.

Eurosystemet har i tillegg fått på plass en omfattende betalingsstrategi for kundebetalinger for blant annet å møte de økende utfordringene for europeisk suverenitet i betalingsmarkedet, herunder en høy avhengighet til internasjonale kortsystemer og globale teknologileverandører. Hovedelementene i denne strategien er blant annet utviklingen av paneuropeiske løsninger for kort- og kontobetalinger, full tilgjengelighet til realtidsbetalinger for alle enkeltpersoner og bedrifter over hele Europa og forbedring av grensekryssende betalinger utenfor EU.

Av høringsbrevet fremgår det at en tilknytning til TIPS blant annet vil gi norske kunder tilgang til effektive grensekryssende betalingstjenester som TIPS trolig vil tilrettelegges for. Her vil det være behov for å anvende internasjonale standarder og regler ettersom det ikke vil være rasjonelt å videreføre proprietære og særnorske løsninger. Dette tilsier at det er naturlig å søke utstrakt internasjonalt samarbeide.

Med utgangspunkt i ovennevnte har vi stor tro på at en tilknytning til TIPS vil sikre troverdighet til utvikling av felles standarder og utvikling av effektive, sikre og fremtidsrettede realtidsbaserte tjenester i Norge.

«Nytten bankene og bankenes kunder vil få av en eventuell tilgang til tjenester for grensekryssende flervaluta-betalinger i realtid»

Betalinger som krysser grensen er i dag kjennetegnet av at de ofte er trege, kostbare og komplekse. Dette gjør det vanskelig for sluttbrukere å enkelt sende og motta penger, og hindrer effektive pengeoverføringer over landegrensene.

Eurosystemet har som mål å forbedre betalinger over landegrensene for bedre å støtte europeiske virksomheter og enkeltpersoner som foretar og mottar betalinger utenlands.

Teknologiske fremskritt og digital innovasjon har potensial til å forbedre effektivitet og sikkerhet ved grenseoverskridende betalinger. Vi er kjent med at ECB og Sveriges Riksbank i oktober 2020 innledet en utredning for hvordan TIPS kan tilrettelegges for grensekryssende flervaluta realtidsbetalinger. Dette kan sees på som en pilot for lignende ordninger mellom andre sentralbanker.

Dersom ECB beslutter å tilrettelegge TIPS for grensekryssende flervaluta realtidsbetalinger, og Norges Bank velger tilknytning til TIPS, vil tjenesten også bli tilgjengelig for realtidsbetalinger mellom norske kroner og de andre deltakende valutaene. Vi deler Norges Banks oppfatning av at innføring av en slik tjeneste vil kunne medføre en vesentlig effektivisering av grensekryssende betalinger til andre nordiske land og land i eurosonen – og med det har stor nytte for bankene og bankenes kunder.

«Andre forhold som bør ivaretas ved en eventuell tilknytning til TIPS»

En eventuell beslutning om tilknytning til TIPS vil først kunne tas etter forhandlinger med ECB om en deltakeravtale og en vurdering av denne. Flere forhold må avklares før en endelig beslutning. Av høringsbrevet fremgår det at i tillegg til en vurdering av hva som sikrer en ønsket utvikling, vil forhold som sikkerhet, beredskap, kostnader og teknisk drift, samt mulighet for tilrettelegging for eventuelle særskilte norske behov, være viktige elementer i en eventuell beslutning om tilknytning til TIPS.

På nåværende tidspunkt overskuer vi ikke øvrige forhold som bør ivaretas ved en eventuell tilknytning til TIPS. Ved en eventuell beslutning om å innlede forhandlinger med ECB om en deltakeravtale deltar SpareBank 1 gjerne i drøftinger med Norges Bank underveis i slike forhandlinger. Siden Norges Bank vil være tjent med bred oppslutning og deltakelse er det naturlig å videreføre en modell med at bred deltakelse i en referansegruppe for arbeidet. Dette vil også kunne bidra til at eventuelt andre behov identifiseres.

Dersom det er ønskelig med ytterligere informasjon kan SpareBank 1 Utvikling v/Tore Haarberg kontaktes på e-post tore.haarberg@sparebank1.no, eller telefon 41420448.

Med vennlig hilsen

Øyvind Aass
Adm. direktør
SpareBank 1 Utvikling DA

(Elektronisk signatur)

Kopi: Bankene i SpareBank 1-alliansen.